

अनुक्रमणिका

१	परिचय
१.१	कॅश रिझर्व रेशो (सी आर आर)
१.२	सी आर आर चा प्रतिपाळ करणे
१.३	वाढता सी आर आर
१.४	डी टी एल चे गणन
१.५	मागणी दायित्वे
१.६	मुदत ठेवी
१.७	इतर मागणी आणि मुदत दायित्वे (ओ डि टी एल)
१.८	बँकिंग यंत्रणेमधल्या मालमत्ता
१.९	भारतीय बँकांनी परदेशातून घेतलेले कर्ज
१.१०	प्रेषण सुविधेसाठी संबंधीत बँकांशी केलेली व्यवस्था
१.११	डि टी एल/एन डि टी एल गणनासाठी आंतर्भाव न केली जाणारी दायित्वे
१.१२	सुट दिलेल्या श्रेण्या
१.१३	एफ सी एन आर (बी) ठेवींवरील आणि आय बी एफ सी ठेवींवरील कर्जे
१.१४	सी आर आरच्या गणनाची प्रक्रिया
१.१५	दैनंदिन तत्वावर सी आर आरचा प्रतिपाळ करणे
१.१६	सी आर आरच्या अंतर्गत आर बी आय कडे एस सी बीज मार्फत रोख शेष राशींसाठी व्याज दिले जाणार नाही.
१.१७	फॉर्म ए मधला पंधरवड्यातील परतावा (सी आर आर
१.१८	दंड
२	वैधानिक तरलता गुणोत्तरचा (एस एल आर चा)प्रतिपाळ
२.१	एस एल आर च्या गणनाची पध्दत
२.२	एस एल आरसाठी मंजूर केलेल्या सुरक्षा ठेवीचे वर्गिकरण आणि मूल्यांकन
२.३	दंड
२.४	फॉर्म ८(एस एल आर) मधला परतावा
२.५	वैधानिक लेखापरिक्षकांकडून प्रमाणित केलेली डिटीएलच्या गणनेची अचूकता
३	ऑडिटर्स ३ जोडपत्र-I
	जोडपत्र-II
४	परिशिष्ट

महापरिपत्रकात - कॅश रिझर्व रेशो (सीआरआर आणि स्टॅट्युटरी लिक्विडिटी रेशो (एसएलआर)

अ. उद्देश - ह्या महापरिपत्रका मध्ये राखीव निधीच्या आवश्यकतांबाबतची माहिती स्थूलमानाने विहित करण्यात आली आहे.

ब. वर्गीकरण - बीआर अधिनियमाच्या कलम ३५ अ १९४९ खाली आरबीआयने दिलेले वैधानिक मार्गदर्शक तत्व.

क. मागील सूचना - ह्या महापरिपत्रकाच्या तारखेस कार्यवाहीत असलेल्या व रिझर्व बँकेने दिलेल्या परिपत्रकांमधील सूचना ह्या परिपत्रकात एकत्रित करण्यात आल्या आहेत.

ड. उपयोगांची व्याप्ती - प्रादेशिक ग्रामिण बँका सोडून हे महापरिपत्रक सर्व अनुसूचित वाणिज्य बँकांना (एससीबी) लागू आहे.

ई. रचना

१. परिचय

१.१ सी आर आर

२.१ एसएलआर

२. मार्गदर्शक

१.१ ते १.१८ सी आर आरचे गणन करण्याची पध्दती

२.१ ते २.५ एसएलआरचे गणन करण्याची पध्दती

३. जोडपत्र

४. परिशिष्ट

१. परिचय

एस सी बीज मार्फत सी आर आर आणि एस एल आरमार्फत राखल्या जाणाऱ्या वैधानिक राखीव निधीच्या गरजेचे निरीक्षण करण्याच्या दृष्टिकोनातून, रिझर्व बँक ऑफ इंडियाने आर बी आय अधिनियम १९३४च्या भाग ४२(२) अंतर्गत फॉर्म १ परतावा (सी आर आर साठी) आणि बँकिंग नियमन अधिनियम १९४९च्या भाग २४ अंतर्गत फॉर्म ८ परतावा (एस एल आरसाठी) या स्वरूपामध्ये वैधानिक परतावा नमुद केला आहे.

१.१ सी आर आर

देशाच्या आर्थिक स्थिरतेला सुरक्षित ठेवण्याच्या गरजेच्या संबंधीत रिझर्व बँक ऑफ इंडिया अधिनियम १९३४चा भाग ४२(१) एस सी बीज साठी कोणत्याही उच्च दराशिवायच्या सी आर आरचे वर्णन करतो.

१.२ सी आर आर चा प्रतिपाळ करणे

सद्यस्थितीमध्ये २४ एप्रिल २०१०च्या पंधरवड्यापासून सुरु होत, सी आर आरचे वर्णन भाग १.११ आणि १.१२ मध्ये चर्चा केलेल्या सुटीसाठी जुळवल्या गेलेल्या बँकेच्या एकुण डी टी एलच्या ६.०० टक्के असे केले जाते.

१.३ वाढता सी आर आर

आर बी आय अधिनियम १९३४च्या भाग ४२(१ए) च्या संदर्भामध्ये, एस सी बी ना अधिनियमाच्या भाग ४२(१)मध्ये दिलेल्या शेष राशीच्या अतिरीक्त ज्यादा सरासरी दैनंदिन शेष राशी ठेवावी लागते, जीची रक्कम भारताच्या राजपत्रामध्ये प्रकाशित झालेल्या सूचनेमध्ये रिझर्व बँकेने निर्देशित केलेल्या दरापेक्षा कमी नसावी. सूचनेमध्ये नमूद केलेल्या तारखेस व्यवसायाच्या समाप्तीवर तीच्या डि टी एलच्या एकुण रकमेवर अधिनियम १९३४च्या भाग ४२(२)मध्ये संदर्भ घेतलेल्या रिटर्न्समध्ये दाखवल्याप्रमाणे ही अतिरीक्त शेष राशीचे गणन बँकेच्या एकुण डि टी एलच्या अतिरीक्त राशीचा संदर्भ घेऊन केले जाते.

सद्यस्थितीमध्ये बँकांमार्फत कोणत्याही वाढत्या सी आर आरचा प्रतिपाळ करण्याची आवश्यकता नाही.

१.४ डी टी एलचे गणन

डिमांड ड्राफ्ट किंवा मुदत ठेव किंवा कर्ज अथवा इतर दायित्व घटकांच्या स्वरूपामध्ये बँकेची दायित्वे असू शकतात. आर बी आय अधिनियम १९३४ च्या कलम ४२ अंतर्गत दिल्यानुसार, बँकेची दायित्वे बँकिंग यंत्रणे बदल किंवा डिमांड आणि मुदत ठेवींच्या किंवा कर्ज अथवा इतर दायित्व घटकांच्या स्वरूपात असलेल्या इतर घटकांबद्दल असू शकतात. बँकेचे दायित्व डिमांड किंवा मुदत ठेव किंवा कर्ज किंवा इतर किरकोळ दायित्व घटकांच्या स्वरूपामध्ये असते. याचे कथन आर बी आय अधिनियम १९३४च्या भाग ४२मध्ये केलेले असून, बँकेची दायित्वे बँकिंग यंत्रणा किंवा डिमांड किंवा मुदत ठेव किंवा कर्ज किंवा इतर किरकोळ दायित्व घटकांकडे असते. रिझर्व बँक ऑफ इंडियाला आर बी आय अधिनियम १९३४च्या भाग ४२(१सी) अंतर्गत कोणत्याही विशिष्ट दायित्वाचे वर्गिकरण करण्याची अधिकृतता दिलेली आहे आणि त्यामुळे दायित्वाच्या वर्गिकरणाबद्दलच्या कोणत्याही वर्गिकरणाच्या संदर्भामध्ये, बँकांना आवश्यक त्या स्पष्टिकरणासाठी आर बी आयला संपर्क करण्याचा सल्ला दिला जातो.

१.५ मागणी दायित्वे

बँकेच्या मागणी दायित्वांना मागणी केल्यावर दिले जाते. यामध्ये चालू ठेवी, मागणी दायित्वे, बँकांच्या ठेवींचा भाग, क्रेडिट/हमी पत्रांवर ठेवलेली अतिरीक्त रक्कम (मार्जिन), अतिदेय स्थायी ठेवींमधली शेष राशी, रोख प्रमाणपत्रे आणि एकत्रित/आवर्ती ठेवी, देणे बाकी असलेली टेलीग्राफिक स्थानांतरणे (टी टीज), मेल ट्रान्सफर्स (एम टीज), डिमांड ड्राफ्ट (डीडीज), दावा न केलेल्या ठेवी, कॅश क्रेडिट खात्यामधली क्रेडिट शेष राशी आणि अग्रिम रकमांसाठी सुरक्षा ठेव म्हणुन समजलेल्या ठेवी ज्यांची भरपाई मागणीवर केली जाते. मनी अँट कॉल आणि बँक यंत्रणे बाहेरून मिळवलेली शॉर्ट नोटिस यांना इतरांवरील दायित्वाच्या ठिकाणी दाखवले जाते.

१.६ मुदत दायित्वे

बँकेच्या मुदत दायित्वे म्हणजे भरपाई केल्या जाणाऱ्या किंवा मागणीवर भरपाई केल्या जाणाऱ्या ठेवी होत. यामध्ये स्थायी ठेवी, कॅश सर्टिफिकेट्स, एकत्रित किंवा आवर्ती ठेवी, बचत बँक ठेवींचा मुदत दायित्व भाग, कर्मचारी सुरक्षा ठेवी, क्रेडिट पत्रांवर ठेवली जाणारी अतिरीक्त राशी (मार्जिन), कर मागणी केल्यावर भरपाई करायची

नसल्यास, ठेवीना अग्रिम राशींच्या सुरक्षा ठेवींच्या स्वरूपामध्ये गणले जाते, ज्यांची भरपाई मागणीवर आणि सुवर्ण ठेवीवर केली जात नाही.

१.७ इतर मागणी आणि मुदत दायित्वे (ओ डि टी एल)

ओ डि टी एलमध्ये ठेवींवर मिळणारे व्याज, बील्स पेयेबल, न भरपाई केलेले लाभांश, इतर बँका आणि जनतेस देणे असणाऱ्या रकमेचे प्रतिनिधीत्व करणाऱ्या सस्पेंस खात्यातील शेष राशी, शाखा जुळवणी खात्यातील (ब्रान्च अॅडजस्टमेंट अकाऊंट)मधील निव्वळ क्रेडिट शेष राशी, ठेवी किंवा कर्जाच्या स्वरूपात नसणाऱ्या बँक यंत्रणांना देय्य असणाऱ्या राशींचा समावेश होतो. अशी दायित्वे पुढील बाबींमुळे उद्भवू शकतात उदा १. इतर बँकांच्या वतीने केलेले बिलांचे एकत्रिकरण, २. इतर बँकांकडून देय्य असलेले बँक व्याज इ. जर बँकांनी बँकिंग यंत्रणेच्या दायित्वांचे वर्गिकरण ओ डि टी एलच्या एकुण राशीमधून केले नाही, तर संपूर्ण ओ डि टी एलला घटक ।। म्हणून दाखवावे लागते (सी) फॉर्म ए मधली परताव्याची इतर मागणी आणि मुदत दायित्वे तसेच त्यावरील प्रतिपाळ केला जाणारा सरासरी सी आर आर एस सीबीज तर्फे ठेवला जातो.

इतर बँकांना दिलेली सहभाग प्रमाणपत्रे, अंतर्गत-शाखा जुळवणी खात्यामधील पाच वर्षांपेक्षा जास्त बाकी असलेल्या क्रेडिट नोंदींना वर्गिकृत करण्यासाठीच्या संदर्भातील निर्बंध लावलेल्या खात्यांवरील बाकी शेष राशी, बील परचेसड/डिसकाऊंटेड यांच्यावरील अतिरीक्त राशी (मार्जिन मनी) आणि परदेशातून बँकानी ऋणाच्या स्वरूपात घेतलेले सोने, यांन्जा देखील ओडि टी एल मध्ये आंतर्भूत करावे लागते.

कोलॅटराईज डेरीवेटिव्ह व्यवहारांच्या अंतर्गत मिळवलेल्या केश कोलॅटरल्सना देखील राखीव निधीच्या गरजांसाठी बँकांच्या डि टी एल/एन डि टी एलमध्ये समाविष्ट करून घ्यावे लागते कारण त्यांची बाह्य दायित्वांमध्ये गणना होते.

१.८ बँकिंग यंत्रणेमधल्या मालमत्ता

बँकिंग यंत्रणेच्या मालमत्तेमध्ये चालुखात्यातील शेष राशी, बँकांकडल्या शिल्लक राशी आणि इतर खात्यांमधल्या सूचित आर्थिक/वित्त संस्था यांचा समावेश होतो, बँकिंग यंत्रणेला कर्ज किंवा पुनःभरपाई कराव्या लागणाऱ्या ठेवींच्या स्वरूपामध्ये किंवा पंधरवड्याच्या किंवा कमी काळाच्या तात्काळ सूचनेच्या आणि मनी अॅट कॉल तसेच बँकिंग यंत्रणेला उपलब्ध असणाऱ्या तात्काळ सूचनेच्या स्वरूपामध्ये निधी उपलब्ध करून दिले जातात. वर नमुद केलेल्या कोणत्याही विभागामध्ये न येणाऱ्या बँकिंग यंत्रणेकडून देय्य असलेल्या इतर राशींना देखील बँकिंग यंत्रणेच्या मालमत्तेच्या स्वरूपामध्ये घेतले जाते.

१.९ भारतीय बँकांनी परदेशातून घेतलेले कर्ज

भारतीय बँकांनी परदेशातून घेतलेले कर्ज इतर दायित्वांच्या स्वरूपामध्ये समजले जाते आणि ते राखीव निधीच्या गरजेनुसार असते. उभारलेली आणि प्रतिपाळ केलेली उच्च श्रेणी ** उपकरणे राखीव निधीच्या गरजांच्या उद्देशासाठी डि टी एलच्या गणनासाठी दायित्वांच्या स्वरूपात केले जाते.

१.१० प्रेषण सुविधेसाठी संबंधीत बँकांशी केलेली व्यवस्था

जेव्हा बँक आपल्या गिन्हाईकाकडून प्रेषण सुविधेच्या अंतर्गत निधी स्विकारते, तेव्हा ती रक्कम तिच्या पुस्तकांमध्ये दायित्व (इतरांकडील दायित्व) बनते. निधीला स्विकारणाऱ्या बँकेच्या दायित्वाला तेव्हाच समाप्त करता येते, जेव्हा संबंधित बँक स्विकारण बँकेने आपल्या गिन्हाईकांना दिलेल्या ड्राफ्ट्सना ऑनर करते. त्याचप्रमाणे स्विकारण बँकेकडून संबंधित बँकेला प्रेषण सुविधा योजनेच्या अंतर्गत दिली गेलेली ड्राफ्टच्या स्वरूपामधली शेष राशी आणि बाकी न भरपाई केलेली राशी स्विकारण बँकेच्या खातेपुस्तकांमध्ये भारतातील इतरांवरील दायित्वाच्या शिर्षाखाली दिसणे गरजेचे आहे आणि या राशीला सी आर आर/एस एल आर उद्देशासाठी डि टी एलच्या गणना करीता विचाराधीन घेणे गरजेचे आहे.

संबंधीत बँकेमार्फत मिळवलेल्या राशीला इतरांवरील दायित्व असे न दाखवता बँकिंग यंत्रणेच्या दायित्वाच्या स्वरूपामध्ये दाखवले जाते आणि या दायित्वाला संबंधित बँकेमार्फत अंतर्गत बँक मालमत्तेवर नेटेड ऑफ करता येते. त्याचप्रमाणे ड्राफ्ट्स/व्याज/लाभांश वॉरंट्स देणाऱ्या बँकांमार्फत दिल्या जाणाऱ्या राशींना त्यांच्या पुस्तकांमध्ये बँकिंग यंत्रणेच्या मालमत्तेच्या स्वरूपामध्ये हाताळले जाते आणि अंतर्गत बँक दायित्वांमधून नेटेड ऑफ करता येऊ शकते.

१.११ डि टी एल/एन डि टी एल गणनासाठी आंतर्भाव न केली जाणारी दायित्वे

अंडर-नोटेड स्वरूपाची दायित्वे सी आर आर आणि एस एल आरच्या उद्देशासाठी दायित्वाचा भाग बनू शकत नाहीत:

- अ) भरणा झालेले भांडवल, राखीव निधी आणि बँकेच्या नफा आणि तोटा खात्यातील कोणत्याही क्रेडिट शेष राशी, आर बी आय कडून कर्ज घेतलेली राशी आणि एक्झिम बँक, एन अँच बी, नार्बार्ड आणि एस आय डि बी आयकडून घेतलेली पुनर्वित्त सहाय्य राशी;
 - ब) निव्वळ उत्पन्न शुल्क तरतुद;
 - क) दाव्यांवर आणि बँकांकडून बाकी जुळवणीवरून डि आय सी जी सी कडून मिळालेली राशी;
 - ड) हमी घेण्याद्वारे ई सी जी सी कडून मिळालेली रक्कम
 - ई) न्यायालयाकडून निवाडा बाकी असलेल्या दाव्यांच्या अनौपचारिक जुळवणीवरून विमा कंपनीकडून मिळालेली राशी;
 - एफ) कोर्ट रिसिव्हर कडून मिळालेली राशी;
 - ग) बँकर्स स्विकारण सुविधेच्या (बी ए एफ) अंतर्गत मर्यादांच्या उपयोगावर उद्भवणारी दायित्वे;
 - ह) ग्रामिण जिल्हा विकास एजन्सी (डि आर डि एअ) सबसिडी रु.१००००/- स्वयं मदत गटांच्या नावावर सबसिडी राखीव निधी खात्यामध्ये ठेवले जातात.
- आय) ग्रामिण गोदामांच्या बांधकाम/सुधारणा/विस्तारासाठी गुंतवणुक सबसिडी योजनेच्या अंतर्गत नार्बार्डमधून दिलेली सबसिडी;
- जे) व्यापार सूचीच्या अंतर्गत डेरीव्हेटिव्ह व्यवहारांमधून उत्पन्न होणारा पूर्णत्व न झालेला निव्वळ नफा/तोटा;
- के) वार्षिक शुल्क आणि परतावा न होणारे इतर शुल्क यांच्या स्वरूपात आधीच मिळालेल्या उत्पन्नाचा स्रोत.

एल) आर बी आयद्वारे मंजूरी मिळालेल्या पात्र वित्तसहाय्य संस्थांकडून रिडिसकाऊंट केलेले बील.

एम) अतिरीक्त दायित्वाच्या संविदा पत्रातुन आणि नफा व तोटा खात्यातुन उत्पन्न होणारी विशिष्ट प्रकारचे दायित्व म्हणुन गणली न गेलेली तरतुद.

१.१२ सुट दिलेल्या श्रेण्या

खालील दायित्वांवर सी आर आर राखण्यावर एस सी बीज ना सुट दिली जाते:

i. आर बी आय अधिनियम १९३४ च्या भाग ४२(१)च्या खंड (ड)च्या स्पष्टिकरणाच्या अंतर्गत गणन केलेली भारतीय बँकिंग यंत्रणेवरील दायित्वे;

ii. ए सी यु (यु एस \$)खात्यातील क्रेडिट शेष रक्कम;

iii ऑफशोर बँकिंग युनिट्स (ओ बी यु) च्या संदर्भातील डिमांड आणि मुदत दायित्वे आणि

iv एस सी बीजना १५ दिवसांची आणि त्यापेक्षा जास्त आणि एक वर्षा पर्यंतची मूळ परिपक्वता असलेल्या अंतर्गत बँक मुदत ठेवी/मुदत कर्ज दायित्वांना बँकिंग यंत्रणेच्या दायित्वांमध्ये (फॉर्म ए परताव्यातील घटक १) सहभागी करुन घेण्याची आवश्यकता नसते. त्याचप्रमाणे बँकांनी मुदत ठेवींमधुन त्यांच्या अंतर्गत बँक मालमत्तेला आणि १५ दिवसांची आणि त्यापेक्षा जास्त आणि एक वर्षा पर्यंतची मूळ परिपक्वता असलेल्या अंतर्गत बँक मुदत ठेवी/मुदत कर्ज दायित्वांना बँकिंग यंत्रणेच्या मालमत्तेमधुन (फॉर्म ए परताव्यातील घटक ३) सी आर आरच्या प्रतिपाळासाठी वजा करण्याची आवश्यकता नसते. या ठेवींवर मिळालेल्या व्याजाला राखीव निधीच्या गरजेतुन देखील सुट मिळते.

१.१३ एफ सी एन आर (बी) ठेवींवरील आणि आय बी एफ सी ठेवींवरील कर्जे

परदेशी चलन अनिवासी(बँक)खात्यांवरील कर्जे, (एफ सी एन आर (बी) ठेवी योजना) आणि अंतर्गत-बँक परदेशी चलन (आय बी एफ सी) ठेवी यांना फॉर्म ए परताव्यामध्ये विवरण देताना बँक क्रेडिटचा भाग म्हणुन आंतर्भूत करणे आवश्यक आहे. विवरणाच्या उद्देशासाठी, बँकांनी आपल्या एफ सी एन आर (बी) ठेवींना, ओवरसीज परकिय चलन मालमत्ता आणि ४ प्रमुख चलनातील परकिय चलनातील भारतातील बँक क्रेडिटला विवरण देण्याच्या शुक्रवारी एफ ई डि ए आय नून मीन दरावर रुपयामध्ये रुपांतरीत करणे आवश्यक आहे.

१.१४ सी आर आरच्या गणनाची प्रक्रिया

बँकांचे रोख व्यवस्थापन सुधारण्यासाठी, सुलभतेचा पर्याय म्हणुन ६ नोव्हेंबर १९९९च्या पंधरवड्याच्या सुरुवातीला बँकामार्फत दिलेल्या सी आर आरच्या प्रतिपाळामध्ये एका पंधरवड्याचा अवकाश सुरु करण्यात आला.

१.१५ दैनंदिन तत्वावर सी आर आरचा प्रतिपाळ करणे

बँकांच्या पंधरवड्यातील रोख प्रवाहावर अवलंबून असलेल्या राखीव निधीला ठेवण्याची आदर्श निती निवडण्याची लवचिकता देण्याच्या उद्देशाने, सर्व एस सी बीज ना २८ डिसेंबर २००२च्या पंधरवड्याच्या आरंभापासून सुरु होऊन आठवड्यांच्या सर्व दिवशी पंधरवड्याच्या विवरणाला सादर करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या दैनंदिन राखीव निधीच्या ७० टक्क्यांपर्यंत किमान सी आर आर शिल्लक ठेवणे आवश्यक आहे.

१.१६ सी आर आरच्या अंतर्गत आर बी आय कडे एस सी बीज मार्फत रोख शेष राशींसाठी व्याज दिले जाणार नाही.

आर बी आय अधिनियम १९३४मध्ये केलेल्या बदलाच्या प्रकाशामध्ये, भाग ४२चा उपविभाग (१ बी) रद्द करण्यामार्फत, रिझर्व बँक एस सी बीज द्वारे ठेवलेल्या सी आर आर शेष राशींवर ३१ मार्च २००७ च्या पंधरवड्याच्या सुरुवातीपासुन व्याज देणार नाही.

१.१७ फॉर्म ए मधला पंधरवड्यातील परतावा (सी आर आर)

आर बी आय अधिनियम १९३४च्या भाग ४२(२) अन्वये सर्व एस सी बीजना प्रेस संभाषणाला तयार करण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या फॉर्म ए मधील तरतुदिच्या परताव्याला संबंधीत पंधरवड्याच्या समाप्तीच्या ७ दिवसांच्या आत रिझर्व बँकेला सादर करणे गरजेचे आहे. अंतिम फॉर्म एला संबंधीत पंधरवड्याच्या समाप्तीच्या २० दिवसांच्या आत बी आयकडे प्रस्तुत करावा. कार्यान्वयीत संघाच्या रकमेच्या पुरवठ्याच्या, तपासणीच्या ॲनलॅटिक्स आणि पध्दतीच्या शिफारसीचा आधार घेऊन, भारतातील सर्व एस सी बीजना ९ ऑक्टोबर १९९८च्या पंधरवड्याच्या आरंभापासुन, भरणा केलेले भांडवल, राखीव निधी, लघु मुदतीला(एक वर्ष किंवा त्यापेक्षा कमी नियम पत्र परिपक्वतेच्या) आणि दिर्घ मुदतीला (एका वर्षापेक्षा जास्त नियमपत्र परिपक्वतेच्या) आंतर्भूत करणाऱ्या मुदत ठेवी, ठेवीची प्रमाणपत्रे, एन डि टी एल, एकुण सी आर आर आवश्यकता इ. जोडपत्र/परिशिष्ट अ ला फॉर्म एला सर्व परदेशी चलन दायित्वांना आणि मालमत्तांना दर्शवित आणि परीशिष्ट/जोडपत्र बी ला फॉर्म ए ला मंजूर केलेल्या सर्व सुरक्षा ठेवींमधल्या गुंतवणुकिची, मंजूरी न मिळालेल्या सुरक्षा ठेवींमधल्या गुंतवणुकिची माहिती शेयर्स/डिबेंचर्स/प्राथमिक बाजारपेठेतील बाँडला केलेल्या सबस्क्रिप्शन आणि खाजगी प्लेसमेंट मार्फत केलेली सबस्क्रिप्शन चे वर्णन करणाऱ्या मेमोरंडम टू फॉर्म ए रीटर्नला प्रस्तुत करणे गरजेचे आहे. फॉर्म ए परताव्याचे विवरण देण्यासाठी, बँकांनी त्यांच्या ओवरसीज फॉरेन करन्सी मालमत्तांना युएस डॉलर, जी बीपी, जपानी येन आणि युरो या ४ प्रमुख चलनातील परकिय चलनातील भारतातील बँक क्रेडिटला विवरण देण्याच्या शुक्रवारी क्रेडिटला फॉरेन एक्सचेंज डिलर्स असोसिएशन ऑफ इंडिया (एफ ई डि ए आय)नून मीन दरावर रुपयामध्ये रुपांतरीत करणे आवश्यक आहे

एस सी बीज मार्फत मागणी/डिमांड दायित्वांच्या आणि मुदत ठेवींच्या गुणोत्तराचे गणन करण्याची वर्तमान पध्दत त्यांच्या बचत बँक मुदतीच्या संदर्भात असून, प्रत्येक वर्षाच्या ३० सप्टेंबर आणि ३१ मार्चला व्यापाराच्या समाप्तीवर असलेल्या स्थितीच्या आधारावर केले जाते(सी एफ. आर बी आय पत्रक डीबीओडी.क्र.बिसी. १४२/०९.१६.००१/९७-९८ दिनांक १९ नोव्हेंबर १९९७) आणि बचत बँक ठेवींवर दैनंदिन फलिताच्या आधारावर नवीन व्याज गणन यंत्रणेमध्ये सुरु ठेवले जाते. अर्ध वार्षिक कालावधीच्या प्रत्येक महिन्यामध्ये राखली जाणारी सरासरी किमान शिल्लक बँकेमार्फत बचत बँक खात्यांच्या मुदत दायित्वाचा भागाचे प्रतिनीधीत्व करणारी रक्कम म्हणुन हाताळली जाते. जेव्हा अशी रक्कम अर्ध वार्षिक काळाच्या दरम्यान राखल्या जाणाऱ्या वास्तविक शिल्लकीच्या सरासरीमधुन वजा केली जाते तेव्हा मिळणारा फरक मागणी दायित्व भागाचे प्रतिनीधीत्व करतो. मागणीचा आणि मुदत ठेवींचा

प्रत्येक अर्ध्या वर्षासाठी ठेवलेला भाग पुढच्या अर्ध वर्षादरम्यानच्या सर्व पंधरवड्यांचे विवरण देण्यासाठी बचत बँक ठेवीच्या येणाऱ्या मागणी आणि मुदत दायित्व घटकांसाठी लागू केला जातो.

१.१८ दंड

२४ जून २००६च्या पंधरवड्याच्या सुरुवातीपासून, एस सी बीज द्वारे सी आर आर दर राखण्यात चुक झाल्यास खालील प्रकारे दंड व्याज आकारले जाईल:

(i) सद्य स्थितीमध्ये एकुण सी आर आर आवश्यकतेच्या ७०/ असल्याच्या स्थितीत, दैनंदिन तत्वावर सी आर आर आवश्यकतेला राखण्यामध्ये चुक झाल्यास त्या दिवसासाठी बँक दराच्या वर तीन टक्के प्रतिवर्ष एवढ्या दराने त्या दिवसाच्या किमान दरावर पोहोचण्यासाठी जेवढ्या रकमेची कमतरता आहे, त्या रकमेवर दंड व्याज वसूल केले जाते आणि कमतरता पुढील काही दिवसांसाठी सुरू राहिली, तर बँक दराच्या वर पाच टक्के प्रतिवर्ष एवढ्या दराने दंड व्याज वसूल केले जाते.

(ii) पंधरवड्या दरम्यान सरासरी आधारावर सी आर आर राखण्यामध्ये चुक झाल्यास रिझर्व बँक ऑफ इंडिया अधिनियम १९३४च्या भाग ४२च्या उपभाग ३ मध्ये दिल्याप्रमाणे दंड व्याज वसूल केले जाते.

एस सीबीजना दिनांक, रक्कम, टक्केवारी, आवश्यक असलेला सी आर आर न राखण्याच्या चुकिचे कारण या स्वरूपात माहिती सदर करावी लागते आणि अशा प्रकारची सुक पुन्हा होणार नाही यासाठी आवश्यक ते पाऊल उचलावे लागते.

२. वैधानिक तरलता गुणोत्तरचा (एस एल आर चा)प्रतिपाळ

बँकिंग नियमन अधिनियम १९४९ च्या भाग २४मध्ये बँकिंग नियमन (बदल) अधिनीयम २००७ मार्फत बदल केल्याच्या अनुषंगाने, नियमन (बदल) नियुक्ती २००७ २३ जानेवारी २००७ पासून बदलण्यात आकी, रिझर्व बँक एस सी बीज साठी विशिष्ट मालमत्तेमध्ये एस एल आर देऊ शकते. बँकिंग नियमन अधिनियम १९४९च्या भाग २९मध्ये बँकिंग नियमन (बदल) अधिनीयम २००७ मार्फत बदल केल्याच्या अनुषंगाने, नियमन (बदल) नियुक्ती २००७ २३ जानेवारी २००७ पासून बदलण्यात आकी, रिझर्व बँक एस सी बीज साठी विशिष्ट मालमत्तेमध्ये एस एस आर देऊ शकते.

एस सी बीज मार्जिनल स्टँडिंग सुविधा योजनेमध्ये (एम एस एफमध्ये) सहभागी होऊ शकतात, ज्याची ओळख रिझर्व बँकेने ९ मार्च २०११पासून केली आहे. या सुविधेच्या अंतर्गत, पात्र असलेल्या संस्था रातारात, त्यांच्या संबंधित एन डि टी एल बाकीच्या एक टक्का एवढे कर्ज येणाऱ्या दुसऱ्या आठवड्याच्या शेवटी घेऊ शकतात.

रिझर्व बँकेने आपल्या सूचना क्र. डीबीओडी.क्र.आरईटी९१/१२.०२.००१/२०१०-११ दिनांक ९ मे २०११मध्ये हे स्पष्ट केले आहे कि, प्रत्येक एस सी बी खाली दिल्याप्रमाणे भारतीय मालमत्ता बाळगू शकतात, ज्यांचे मूल्य, कोणत्याही दिवशी व्यवसायाच्या होणाऱ्या समाप्तीच्या वेळी, येणाऱ्या दुसऱ्या आठवड्याच्या शेवटच्या शुक्रवारी सूचना क्र. डीबीओडी.क्र.आरईटी.बीसी.६६/१२.०२.००१/२०१०-११ दिनांक १६ डिसेंबर २०१०मध्ये दिल्याप्रमाणे दुसऱ्या एकुण निव्वळ मागणी आणि मुदत दायित्वांच्या २४ टक्क्यांपेक्षा कमी असणे गरजेचे आहे, हे मूल्यांकन रिझर्व बँकेने वेळोवेळी नमुद केलेल्या मूल्यांकन पध्दतीनुसार असेल:

(अ) रोख रक्कम किंवा

(ब) बाजारपेठेच्या सद्यस्थितीच्या किमतीला न ओलांडणाऱ्या किमतीचे सोने , किंवा

(क) वैधानिक तरलता गुणोत्तर (एस एल आर) सुरक्षा ठेवी म्हणून संदर्भ घेतला जाणाऱ्या खालील उपकरणांमध्ये केलेली गुंतवणुकः

- (i) ६ मे २०११पर्यंत वितरीत केल्या गेलेल्या दिनांक सुरक्षा ठेवी ज्यांना डीबीओडी.क्र.आरईटी ९१/१२.०२.००१/२०१०-११ दिनांक ९ मे २०११च्या सूचनेच्या जोडपत्रामध्ये सूचीबद्ध केले गेले आहे.
- (ii) भारत सरकारची राजकोष बिले;
- (iii) बाजारपेठ कर्ज कार्यक्रमाच्या आणि बाजारपेठ स्थिरत्व योजनेच्या अंतर्गत वेळोवेळी भारत सरकारमार्फत वितरीत केलेल्या सुरक्षा ठेवी;
- (iv) वेळोवेळी राज्य शासनाने बाजारपेठ कर्ज कार्यक्रमाच्या अंतर्गत वितरीत केलेली राज्य विकास कर्जे (एस डि एल); आणि
- (v) रिझर्व बँक ऑफ इंडियाने सूचित केलेली इतर कोणतेही उपकरणे.

सुरक्षा ठेवींनी (अतिरिक्त ठेवींना समाविष्ट करून) वरील बाबींचा संदर्भ घेणे गरजेचे आहे रिझर्व बँक-तरलता जुळवणी सुविधेच्या (एल ए एफ)अंतर्गत ताबा घेतल्यास त्यांना या उद्देशासाठी योग्यतेच्या मालमत्ता मानता येणार नाही.

स्पष्टीकरण: वरील उद्देशासाठी बाजारपेठ कर्ज कार्यक्रमाचा अर्थ भारत सरकारने आणि राज्य सरकारने जनतेकडून उभारलेले स्वदेशी रुपये कर्ज आणि त्याचा सांभाळ रिझर्व बँक ऑफ इंडियामार्फत मार्केटबल सुरक्षा ठेवींच्या वितरणाने केला जात असून, त्याचे नियंत्रण शासन सुरक्षा ठेव अधिनियम २००६ आणि त्याच्या अंतर्गत तयार केलेल्या नियमांनी, लिलाव किंवा या संबंधीत जाहिर केलेल्या इतर कोणत्याही पध्दतीने केले जाते

२. बाध्य एस एल आर सुरक्षा ठेवींना वर दिलेली टक्केवारी काढण्यासाठी आंतर्भूत केले जाणार नाही.

जर इथे नमुद केलेल्या मालमत्तेच्या टक्केवारीच्या गणनासाठी खालीलचा समावेश केला जातो:

- (i) इतर संस्थांकडे असलेल्या सुरक्षा ठेवी ज्यांचा अग्रिम रक्कमेसाठी किंवा अशा मर्यादेपर्यंत केलेल्या इतर क्रेडिट व्यवस्थेसाठी त्या मर्यादेपर्यंत या सुरक्षा ठेवी काढल्या जाणार नाहीत किंवा त्यांचा लाभ घेतला जाणार नाही; आणि
- (ii) बँकेच्या आवश्यक असलेल्या एस एल आर सूचीतुन काढल्या गेलेल्या एकुण एन डि टी एल च्या एक टक्का एवढ्या मार्जिनल स्टँडिंग सुविधेच्या (एम एस एफ)मार्फत तरलता सहकार्य मिळवण्यासाठी रिझर्व बँकेच्या अनुषंगाने देऊ केलेल्या सुरक्षा ठेवी.

३. वरील गणनामध्ये खालील घटकांमार्फत भारतात रोख रक्कम सांभाळली जाऊ शकते:

- (i) बँकिंग नियमन अधिनियम १९४९च्या भाग ११च्या एप भाग २ अंतर्गत आवश्यकता असलेल्या ठेवी, ज्या भारताबाहेर स्थापना केलेल्या बँकिंग कंपनीमार्फत रिझर्व बँकेकडे ठेवल्या जातात
- (ii) अनुसूचित बँकेद्वारे रिझर्व बँकेकडे ठेवलेली कोणतीही शिल्लक रक्कम, जी रिझर्व बँक ऑफ इंडिया अधिनियमाच्या (१९३४चा २) अंतर्गत आवश्यक असलेल्या शिल्लक रकमेच्या अतिरीक्त असते.
- (iii) भारतातील इतर अनुसूचित व्यावसायिक बँकांकडच्या चालु खात्यांमध्ये असलेल्या निव्वळ शिल्लक रकमा.

टीप:

१. शासकिय सुरक्षा ठेवीच्या एस एल आर स्थितीची माहिती जाहिर करण्याच्या दृष्टिकोनातुन असे ठरवण्यात आले आहे की,:

- (i) भारत सरकार आणि राज्य शासनांनी वितरीत केलेल्या सुरक्षा ठेवींची एस एल आर स्थिती सुरक्षा ठेवींच्या वितरणाच्या वेळी रिझर्व बँक ऑफ इंडिया मार्फत केलेल्या वृत्तपत्र प्रकाशनामध्ये दर्शविली जाईल. आणि
- (ii) अद्ययावत स्वरूपामधली एस एल आर सुरक्षा ठेवींची सद्यस्थितीतीला सूची डेटाबेस ऑन इंडियन इकोनॉमी या लींकच्या स्वरूपामध्ये रिझर्व बँकेच्या www.rbi.org.in वेबसाईट/संकेत स्थळावर जाहिर केली जाईल.

२. रोख व्यवस्थापन बिलाला भारत सरकारच्या राजकोष बिलाप्रमाणे वागणुक दिली जाईल आणि त्यानुसार त्याला एस एल आर सुरक्षा ठेवींच्या स्वरूपात वर्तवणुक दिली जाईल.

२.१ एस एल आर च्या गणनाची पध्दत

बी आर अधिनियम १९४९ च्या भाग २४(२)(बी)च्या अंतर्गत एस एल आर साठी एकुण एन डी टी एलचे गणन करण्याची पध्दत विस्तृतपणे सी आर आर काढण्याच्या पध्दतीच्या प्रमाणे आहे. भाग १.११ च्या अंतर्गत दिलेली दायित्वे एस एल आर साठी देखील दायित्वाचा भाग ठरणार नाहीत.एस सी बीजना अंतर्गत बँक मुदत ठेवींच्या/सर्व परिपक्वतांच्या मुदत कर्ज दायित्वाच्या स्वरूपात बँकिंग यंत्रणेच्या दायित्वांमध्ये समाविष्ट करुन घेणे गरजेचे आहे. त्याच प्रमाणे, बँकांनी त्यांच्या मुदत ठेवींच्या अंतर्गत-बँक मालमत्तेला आणि सर्व परिपक्वतांच्या मुदत ठेवींना बँकिंग यंत्रणेच्या दायित्वांमध्ये सामिल करुन घेणे महत्वाचे आहे. त्याचप्रमाणे बँकांनी एस एल आरसाठी त्यांच्या मुदत ठेवींच्या अंतर्गत बँक मालमत्तांना आणि सर्व परिपक्वतांच्या मुदत कर्जांना बँकिंग यंत्रणेच्या मालमत्तेमध्ये एन डि टी एलच्या गणनासाठी समाविष्ट करुन घेणे गरजेचे आहे.

(ए)

२.२ एस एल आरसाठी मंजूर केलेल्या सुरक्षा ठेवींचे वर्गिकरण आणि मूल्यांकन

एस एल आरसाठी मंजूर केलेल्या सुरक्षा ठेवींचे वर्गिकरण आणि मूल्यांकनाच्या संदर्भामध्ये, बँकांना आमच्या मास्टर सक्च्युलरमध्ये (ज्याचे अद्ययतन वेळोवेळी केले जाते)असलेल्या वर्गिकरणाच्या, मूल्यांकनाच्या आणि बँकामार्फत

गुंतवणुक सूचीच्या कार्यान्वयासाठीच्या अर्थपूर्ण नियमांबद्दलच्या सूचनांमार्फत मार्गदर्शन मिळू शकेल.

२.३ दंड

जर बँकिंग कंपनी आवश्यक असलेल्या एस एल आर राखण्यास असमर्थ ठरल्यास. या चुकिच्या संदर्भामध्ये ती आर बी आयला त्या दिवशीच्या कमतरता असलेल्या रकमेवर बँक दरावर तीन टक्के प्रतिवर्ष दराने दंड व्याजाची रकमेच्या स्वरूपामध्ये द्यावी लागते. जर पुढील कामकाजाच्या दिवशी हि कमतरता आढळून आल्यास संबंधीत दिवसांसाठी बँक दराच्या वर पाच टक्के प्रतिवर्ष एवढ्या दराने दंड व्याज वसूल केले जाते.

२.४ फॉर्म ८(एस एल आर) मधला परतावा

i. बँकांनी प्रत्येक महिन्याच्या २०व्या दिवसाच्या आत प्रत्येक दुसऱ्या शुक्रवारी असलेल्या एस एल आरच्या रकमेला फॉर्म ८च्या परताव्याला सादर करणे आवश्यक आहे, हे सादरीकरण पुढे लगेच येणाऱ्या महिन्याच्या दरम्यान अशा शुक्रवारी किंवा अशा शुक्रवारी जर सार्वजनिक सुट्टी असेल तर पराक्रम्य संलेख अधिनियम १९८१ नुसार पुढल्या दिवशी व्यवसायाच्या समाप्तीनंतरत्यांच्या भारतातील डि टी एलच्या माहितीसोबत केले जाते.

ii. बँकांनी फॉर्म ८च्या जोडपत्राच्या स्वरूपात खालील बाबींच्या दैनंदिन स्थितीचे विवरण द्यावे: अ) एस एल आरच्या अनुपालनासाठी सुरक्षा ठेवीचे मूल्य ब) दिलेल्या पध्दतीनुसार आर बी आय सोबत त्यांच्यामार्फत राखली गेलेली अतिरिक्तरोख शिल्लक रक्कम.

२.५ वैधानिक लेखापरिक्षकांकडून प्रमाणित केलेली डिटीएलच्या गणनेची अचूकता

वैधानिक लेखापरिक्षकांनी बँकेच्या पुस्तकांप्रमाणे असलेले बाह्य दायित्वांचे सर्व घटक बँकांमार्फत पूर्ण केले असल्याचे आणि पंधवड्याच्या/मासिकतत्वावर रिझर्व बँकेला आर्थिक वर्षासाठी प्रस्तुत केल्या जाणाऱ्या सद्यस्थितीतील डि टी एल/एन डि टी एलमध्ये अचुकपणे दर्शवले गेल्याची तपासणी करणे आणि प्रमाणित करणे गरजेचे आहे.

फॉर्म - अ

(राज्य केंद्रीय सहकारी बँक नसलेल्या अधिसूचित बँकेने सादर करावयाचा)

शुक्रवार रोजी व्यवहारबंद झाल्यावर असलेल्या स्थितीचे विवरणपत्र

(रक्कम जवळच्या हजारांपर्यंत राउंड ऑफ करावी)

बँकेचे नाव :

१. भारतामधील बँकिंग प्रणालीला असलेल्या जबाबदाऱ्या ^२

अ) बँकांकडील डिमांड व टाईम ठेवी

ब) बँकाकडून घेतलेली कर्जे ^३

क) इतर डिमांड व टाईम जबाबदाऱ्या ^४

१ ची एकूण बेरीज

२. भारतामधील अन्यांबाबतच्या जबाबदाऱ्या

अ) एकूण ठेवी (बँकांकडून असलेल्या सोडून अन्य)

१) डिमांड

२) टाईम

ब) कर्जे ^५

क) इतर डिमांड व टाईम जबाबदाऱ्या

२ ची एकूण बेरीज

१ + २ ची एकूण बेरीज

३. भारतामधील बँकिंग प्रणाली मधील ठेवी

अ) बँकांमधील शिल्लकी

१) चालु खात्यामधील

२) इतर खात्यामधील

ब) कॉल व शॉर्ट नोटिसमधील पैसा

क) बँकांना दिलेल्या अग्रिम राशी म्हणजे बँकांकडून असलेले येणे.

ड) इतर असेट्स

३ ची एकूण बेरीज

^१ एखाद्या अनुसूचित बँकेच्या एका किंवा अधिक कार्यालयांमध्ये शुक्रवार हा निगोशिअबल इन्स्ट्रुमेंट अधिनियम १८८१ (१८८१ चा २६) खाली सार्वजनिक सुट्टीचा दिवस असल्यास, अशा कार्यालयांबाबत आदल्या कामाच्या दिवशीचे आकडे अहवालात दिले जावेत परंतु ते शुक्रवारशीच संबंधित असतील.

^२ ह्या अहवालात कोठेही 'बँकिंग प्रणाली' किंवा 'बँक्स' ह्यांचा अर्थ, भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम, १९३४ च्या कलम ४२ (१) च्या खाली दिलेल्या स्पष्टीकरणामधील खंड (१) ते (४) मध्ये संदर्भित केलेल्या बँका किंवा इतर कोणत्याही वित्तीय संस्था असा असेल.

^३ आरआरबीच्या बाबतीत प्रायोजक बँका सोडून

^४ १ (क) मधील रक्कम, २(क) पासून वेगळी देणे शक्य नसल्यास ती रक्कम २(क) मधील रक्कमेमध्ये समाविष्ट करता येईल. अशा बाबतीत, बँकिंग सिस्टिमवर असलेली निव्वळ जबाबदारी (नेट लायाबिलिटी) १ (अ) ची एकूण बेरीज व (३) च्या एकूण रकमेपेक्षा १ (ब) ची अधिक/अतिरिक्त रक्कम काढली जाईल.

^५ रिझर्व बँक, नॅशनल बँक फीएर अॅग्रिकल्चर आणि रुरल डेव्हलपमेंट एक्सपोर्ट-इंपोर्ट बँक ऑफ इंडिया सोडून अन्य.

४. भारतामधील रोकड (म्हणजे हातातील रोकड)

५. भारतामधील गुंतवणुक (पुस्तकी मूल्यानुसार)

अ) ट्रेझरी बिले, ट्रेझरी डिपॉझिट रिसीट्स, ट्रेझरी सेव्हिंग्ज सर्टिफिकेटे व पोस्टाची दायित्वे ह्यासह केंद्र व राज्य सरकारांच्या सिक्युरिटीज

५ ची एकूण बेरीज

६. भारतामधील बँक क्रेडिट (आंतर - बँकीय अग्रिम राशी सोडून)

अ) कर्जे, कॅशस क्रेडिट व ओव्हरड्राफ्ट्स

ब) खरेदी व डिस्काउंट केलेली इनलंड बिले

१) खरेदी केलेली बिले

२) डिस्काउंट केलेली बिले

६ ची एकूण बेरीज

३+४+५+६ ची एकूण बेरीज

अ) भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम, १९३४ च्या कलम ४२ साठी निव्वळ जबाबदाऱ्या = (बँकिंग सिस्टिमवरील निव्वळ जबाबदारी) + (भारतामधील इतरांवरील जबाबदाऱ्या) म्हणजे (१-३) + २ फक्त (१-३) ही धनराशी असल्यास किंवा (१-३) ही उणे राशी असल्यास फक्त २.

ब) ह्या अधिनियमाखाली भारतीय रिझर्व बँकेकडे ठेवावयाच्या किमान ठेवीची रक्कम (जवळील रुपयापर्यंत राउंड ऑफ केलेली)

क) बचत बँक खाते/विनियम ७ अनुसार)

भारतामधील डिमांड लायाबिलिटीज

भारतामधील टाईम लायाबिलिटीज

स्थळ:

तारीख :

फॉर्म अ साठी पत्रक

१) भरणा झालेले भांडवल

१.१ राखीव निधी

२) टाईम डिपॉझिट्स

२.१ लघु मुदतीच्या

२.२ दीर्घ मुदतीच्या

३) ठेवीची प्रमाणपत्रे

४) निव्वळ डिमांड व टाईम जबाबदाऱ्या (जोडपत्र अ मधील झिरो रिझर्व प्रिस्क्रिप्शन खालील जबाबदाऱ्या वजा करून)

५) सीआरआर च्या विद्यमान दरानुसार ठेवावयाच्या ठेवीची रक्कम/

६) भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम १९३४ च्या कलम ४२ व ४२ (१ अ)खालील आरबीआयच्या विद्यमान सूचनांनुसार सीआरआर ठेवणे आवश्यक असलेली अन्य जबाबदारी.

७) भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम १९३४ च्या कलम ४२ व ४२ (१ अ)खालील सूचनांनुसार ठेवणे आवश्यक असलेला एकूण सीआरआर.

(रक्कम जवळच्या हजारापर्यंत राउंड ऑफ करावी)

बँकेचे नाव:

बाबी	पुस्तकी मूल्यानुसार आउटस्टँडिंग	पूनमूल्यांकन मूल्य	व्याज
१	२	३	४
जबाबदाऱ्या			
१ अनिवासी ठेवी (१.१ + १.२ + १.३ + १.४) १.१ अनिवासी बाह्य रुपये खाते (एनआरई) १.२ अनिवासी अप्रत्यावर्तनीय रुपये खाते (एनआरएनआर) १.३ विदेशी मुद्रा अनिवासी बँक योजना (एफसीएनआर(बी)) (१.३.१ + १.३.२) १.३.१ लघु मुदतीचे ^१ १.३.२ दीर्घ मुदत ^२ १.४ इतर (तपशील द्यावा)			
२. इतर ठेवी/योजना (११.१ + ११.२ + ११.३ + ११.४ + ११.५ + ११.६) ११.१ एक्सचेंज अर्नर्स फॉरिन करन्सी ११.२ निवासी विदेशी मुद्रा खाती ११.३ एस्क्रो खाती (भारतीय निर्यातदारांची) ११.४ प्रिशिपमेंट क्रेडिट अकाउंटसाठी फॉरिन क्रेडिट लाईन आणि बिलांचे ओव्हरसीज रिडिस्काउंटिंग ११.५ एसीयु (युएस डॉलर्स) खात्यामधील जमा शिल्लक ११.६ इतर (तपशील द्यावा).			
३. भारतामधील बँकिंग सिस्टिमवरील विदेशी मुद्रा जबाबदाऱ्या (१११.१ + १११.२) १११.१ आंतर बँकीय विदेशी मुद्रा ठेवी १११.२ आंतर बँकीय विदेशी मुद्रा कर्जे			
विदेशातील कर्जे ^३			
अॅसेट्स १ भारतामधील बँकिंग प्रणालीतील अॅसेट्स १.१ विदेशी मुद्रेतील कर्जे १.२ इतर २ भारतामधील इतरांकडे असलेले अॅसेट्स ११.१ विदेशी मुद्रेत भारतामधील बँक क्रेडिट ^४ ११.२ इतर			
३ विदेशातील विदेशी मुद्रेतील अॅसेट्स			

१. कंत्राटी परिपक्वत १ वर्ष किंवा त्यापेक्षा कमी असलेले

२. कंत्राटी परिपक्वत १ वर्ष किंवा त्यापेक्षा अधिक असलेले

३. रुपयांमध्ये स्वॅप न केलेल्या भागात असलेले

४. एफसीएनआर (बी) ठेवीमधून कर्जे

५. विदेशात ठेवलेल्या शिल्लकीमधील (म्हणजे, नोस्ट्रो खात्याचा रोकड घटक, एसीयु (युएस डॉलर) खात्यातील डेबिट बॅलन्सेस आणि एसीयु देशांमधील वाणिज्य बँकामधील क्रेडिट बॅलन्सेस)

२) अर्हता असलेल्या सिक्युरिटीज मधील गुंतवणुकी व लघु मुदतीच्या विदेशी ठेवी

- ३) ट्रेझरी बिलांसह विदेशी मनी मार्केटमधील संलेख आणि
४) विदेशी शेअर्स व बाँड्स

	जवळच्या हजारापर्यंत राउंड ऑफ केलेली रुपयातील रक्कम
५) डिफरेंशियल/झीरो सीआरआर प्रिस्क्रिप्शनच्या अटीवर इतरावरील बाह्य जबाबदाऱ्या (१ + २) ६) सीआरआर प्रिस्क्रिप्शन पूर्णपणे लागू असलेल्या बाह्य जबाबदाऱ्या(४) ७) निव्वळ आंतर बँकीय जबाबदाऱ्या (फॉर्म अ मधील १ ते ३) ८) झीरो प्रिस्क्रिप्शनमध्ये येणाऱ्या अन्य जबाबदाऱ्या ९) झीरो सीआरआर प्रिस्क्रिप्शन लागू असलेल्या जबाबदाऱ्या	
मेमो आयटम्स	
१एफसीएनआर (ब) अहवालाच्या पंधरवड्यात असलेला बॅलन्स ११.२.१९९७ रोजी असलेला बॅलन्स ११.२.१९९७ रोजी असलेल्यात वाढ	

- प्राधिकृत अधिकाऱ्यांची सही
१. पदनाम
२. पदनाम

बँकेचे नाव:

(रुपयातील रक्कम जवळच्या हजारापर्यंत राउंड ऑफ करावी)

बाबी	पुस्तकी मूल्यानुसार आउटस्टँडिंग	पूनर्मूल्यांकन मूल्य
१	२	३
१. मंजूरी प्राप्त सिक्युरिटीजमधील गुंतवणुकी (१.१ + १.२) सरासरी प्रतिभूतीमधील गुंतवणुक (१.१.१ + १.१.२) = फॉर्म अ मधील बाब ५(अ) १.१.१ लघुमुदतीच्या ^१ १.१.२ दीर्घ मुदतीच्या ^२ १.२ इतर मंजूरी प्राप्त सिक्युरिटीजमधील गुंतवणुक = (फॉर्म अची बाब ५ (ब)) ११) मंजूरीप्राप्त नसलेल्या सिक्युरिटीज मधील गुंतवणुक (११.१ + ११.२ + ११.३ + ११.४) ११.१ पुढीलमधील गुंतवणुक ११.२ युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडिया व म्युच्युअल फंडांचे युनिट्स ११.३ खालील प्रमाणे दिलेले शेअर्स ११.३.१ सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम ११.३.२ खाजगी कॉर्पोरेट क्षेत्र ११.३.३ सार्वजनिक वित्तीय संस्था ११.४ खालील संस्थांनी दिलेले बॉन्ड्स/डिबेंचर्स ११.४.१ सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रम ११.४.२ खाजगी कॉर्पोरेट क्षेत्र ११.४.३ सार्वजनिक वित्तीय संस्था मेमो आयटम्स		
१. प्रायमरी मार्केटमधील शेअर्स/डिबेंचर्सबाबत गुंतवणुक २. प्रायव्हेट प्लेसमेंट मार्फत गुंतवणुक		

प्राधिकृत अधिकाऱ्यांच्या सह्या

१. (पदनाम)

२ (पदनाम)

^१ कंत्राटी परिपक्वत १ वर्ष किंवा त्यापेक्षा कमी असलेले^२ कंत्राटी परिपक्वत १ वर्ष किंवा त्यापेक्षा अधिक असलेले

बँकिंग रेग्युलेशन अधिनियम, १९४९
 फॉर्म ८
 (नियम १३ अ)
 (कलम १८ व २४)

बँकिंग कंपनीचे नाव:

रिटर्न सादर करणाऱ्या

अधिकार्याचे नाव आणि पदनाम:

..... महिन्यासाठी, डिमांड व टाईम जबाबदाऱ्या,
 आणि रोकड, सुवर्ण आणि बोजाखाली नसलेल्या
 मंजुरीप्राप्त सिक्युरिटीचे विवरणपत्र

(संबंधित महिन्याच्या अखेरीनंतर २० दिवसांच्या
 आत रिझर्व बँकेकडे सादर करावयाचे)

(जवळच्या हजार रुपयांपर्यंत राउंड ऑफ करावे)

	व्यवहार बंद केल्यानंतर		
	पहिला	दुसरा	तिसरा
	पर्यायी	पर्यायी	पर्यायी
	शुक्रवार	शुक्रवार	शुक्रवार
	@	@	@
भाग १			
१ बँकिंग प्रणालीवरील भारतामधील जबाबदाऱ्या (एखाद्या प्रादेशिक ग्रामिण बँकेने तिच्या प्रायोजक घेतलेले कर्ज सोडून)			
अ) डिमांड जबाबदाऱ्या			
१) भारतीय स्टेट बँक, सहाय्यक बँका व कॉरस्पॉन्डिंग नवीन बँकांच्या चालु खात्यातील शिल्लक			
२) इतर डिमांड जबाबदाऱ्या			
ब) टाईम जबाबदाऱ्या			
१ ची बेरीज			
२. भारतामधील इतरांवरील जबाबदाऱ्या (रिझर्व बँक, एक्झिम बँक आणि नॅशनल बँक फॉर अग्रिकल्चर व रुरल डेव्हलपमेंट ह्यांच्याकडून घेतलेली कर्जे सोडून)			
अ) डिमांड जबाबदाऱ्या			
ब) टाईम जबाबदाऱ्या			
२ ची एकूण बेरीज			
३. कॅश इन हँड			
४. रिझर्व बँकेतील चालु खात्यातील शिल्लका			
५. भारतामधील बँकिंग प्रणालीकडील असेट्स			
अ) पुढीलमध्ये चालु खात्यातील शिल्लक			

१) भारतीय स्टेट बँक, सहाय्यक बँका व नवीन कॉरस्पॉन्डिंग बँका

२ इतर बँका व अधिसूचित वित्तीय संस्था

ब) बँका व अधिसूचित वित्तीय संस्था ह्यामधील इतर खात्यातील शिल्लक

क) मनी अँट कॉल व शॉर्ट नोटिस

ड) बँकांना दिलेल्या अग्रिम राशी (म्हणजे बँकांकडून असलेले येणे)

ई) इतर अँसेट्स

५ ची एकूण बेरीज

६. चालु खात्यातील निव्वळ शिल्लक

= ५ (अ) (१) - १ (अ) (१)

७. बँकिंग रेग्युलेशन अधिनियम, १९४९ च्या कलम १८ व २४ साठी, निव्वळ जबाबदाऱ्या

= बँकिंग प्रणालीवरील निव्वळ जबाबदाऱ्या + इतर डिमांड व टाईम जबाबदाऱ्या

= (१-५) + २, (१-५) ही धन संख्या असल्यास किंवा

फक्त २, (१-५) ही ऋण संख्या असल्यास

भाग ब

(फक्त अधिसूचित नसलेल्या बँकांसाठी)

८. बँकिंग रेग्युलेशन १९४९ च्या कलम १८ खाली, ठेवण्यासाठी आवश्यक असलेला किमान राखीव निधी (मागील दुसऱ्या पंधरवड्याच्या शेवटच्या शुक्रवारी असलेल्या ७ च्या ३ टक्के)

९. प्रत्यक्ष ठेवलेला रोख राखीव निधी = ३, ४ व ६ ची एकूण बेरीज.

१० ८ पेक्षा ९ ची अधिकता.

भाग क

११. बँकिंग रेग्युलेशन अधिनियम, १९४९ च्या कलम २४ खाली ठेवणे आवश्यक असलेली अँसेट्सची किमान रक्कम (मागील दुसऱ्या पंधरवड्याच्या शेवटच्या शुक्रवारी, ७ च्या २५ टक्के किंवा विहित केलेल्या टक्केवारीनुसार रक्कम)

१२. (अ) भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम, १९३४ च्या कलम ४२ खाली एखाद्या अनुसूचित बँकेने ठेवावयाची शिल्लक (ब) एखाद्या अनुसूचित बँकेने रिझर्व बँकेकडे ठेवलेली प्रत्यक्ष शिल्लक

(क) (ब) ची रक्कम (अ) पेक्षा किती जास्त आहे.

१३. प्रत्यक्षात ठेवलेले अँसेट्स

(अ) बँकिंग रेग्युलेशन अधिनियम, १९४९ च्या कलम ११(२)

<p>खाली भारताबाहेर इनकॉर्पोरेट झालेल्या एखाद्या बँकिंग कंपनीने रिझर्व बँकेकडे ठेवलेली रोख रक्कम.</p> <p>(ब) कॅश इन हँड एखाद्या अनुसूचित नसलेल्या बँकेबाबत, वरील १० मध्ये दाखविलेल्यानुसार, ८ पेक्षा ९ किती जास्त आहे.</p> <p>(क) वरील १२ (क) मध्ये दाखविल्यानुसार रिझर्व बँकेकडे असलेली अतिरिक्त शिल्लक.</p> <p>(ड) अनुसूचित बँकेने ठेवलेल्या चालु खात्यातील निव्वळ शिल्लक</p> <p>(ई) प्रादेशिक ग्रामिण बँकेने तिच्या प्रायोजक बँकेकडे ठेवलेल्या स्थिर ठेवी किंवा कॉल स्वरूपातील शिल्लक रकमा</p> <p>(फ) विद्यमान बाजार मूल्यापेक्षा अधिक नसलेल्या दराने मूल्यांकन केलेले सोने.</p> <p>(ग) रिझर्व बँकेने ठरविलेल्या मूल्यांकन रितीच्या आधाराने मूल्यांकन केलेल्या ताबायुक्त मंजुरप्राप्त सिक््युरिटीज्</p> <p>(ह) रेग्युलेशन अधिनियम, १९४९ च्या कलम ११(२) खाली भारताबाहेर इनकॉर्पोरेट झालेल्या एखाद्या बँकिंग कंपनीने, रिझर्व बँकेने ठरविलेल्या मूल्यांकन रितीने मूल्यांकन केलेल्या, रिझर्व बँकेकडे ठेवलेल्या मंजुरीप्राप्त सिक््युरिटीज्</p> <p>(अ) ते (ह) ची एकूण बेरीज १४, १३-११ (अतिरिक्त+, तूट-)</p>	
--	--

दिनांक.....

सही.....

टीप : ह्या अहावालाबाबत, 'बँकिंग प्रणाली' ह्या संज्ञेचा अर्थ, भारतीय स्टेट बँक, सहाय्यक बँका, कॉरेस्पॉन्डिंग नवीन बँका, प्रादेशिक ग्रामिण बँका, इतर बँकिंग कंपन्या, सहकारी बँका आणि बँकिंग रेग्युलेशन अधिनियम, १९४९ च्या कलम १८ ला दिलेल्या स्पष्टीकरणातील खंड (ड) खाली भारत सरकारने अधिसूचित केलेल्या इतर बँकिंग कंपन्या असा असेल.

@ तारखा द्याव्यात. (निगोशिअबल इंस्ट्रुमेंटस् अधिनियम, १८८१ खाली (१८८१ चा २६) जेथे शुक्रवारी सुट्टी असेल तेथे मागील कामाच्या दिवसाची तारीख द्यावी)

महापरिपत्रकात एकत्रित केलेल्या परिपत्रकाची यादी

अनु. क्र	या परिपत्रकातील कॉरस्पॉन्डिंग परिच्छेद क्र.	परिपत्रक क्र.	दिनांक	विषय
१	१.२	आरबीआई/२००८-२००९/३३९ डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी. ९०/१२.०१.००१/२००९-१०	२०/०४/२०१०	भारतीय रिझर्व बँक अधिनियम, १९३४ चे कलम ४२ (१) - कॅश रिझर्व रेशो ठेवणे
२	१.४, १.५, १.७	डीबीओडी.क्र.एलइजीबीसी.३४/सी.२ ३३ए-८५	२३/०३/१९८५	डिमांड लायाबिलिटीज, टाईम लायाबिलिटीज, ओडीटीएल
३	१.७	डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी १४९/सी २३६(जी)७१	२७/१२/१९७१	ओडीटीएल
४	१.७	डीबीओडी.क्र.बीसी.५८/ १२.०२.००१/९४-९५	१३/०५/१९९५	खरेदी केलेल्या बिलांवरील मार्जिन मनी
५	१.९	डीबीओडी.क्र.बीसी. १११/१२.०२.००१/९७	१३/१०/१९९७	विदेशातील बँकांकडून कर्ज घेणे-राखीव निधी आवश्यक ठेवणे
६	१.१०	डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी. १४/१२.०१.००१/२००३-०४	२१/०८/२००३	प्रेषण सुविधांसाठी कॉरस्पॉन्डंट बँकांबरोबर व्यवस्था
७	१.११(सी)	डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी. ४०/सी.२३६(जी)स्प्ल-८६	२७/०३/१९८६	डीआयसीजीसी कडून मिळालेली रक्कम
८	१.११ (डी,ई,एफ)	डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी. ९८/सी.९६(रेत)-८६	१२/०९/१९८६	एनडीटीएल पासून सूट - कोर्ट रिसीव्हर, विमाकंपनी आणि ईसीजीसी कडून पावती
९	१.११ (ग)	डीबीओडी.क्र.बीसी.१९१/१२.०१.००१ /९३	०२/११/१९९३	बँकर्स अॅक्सेप्टन्स पॉलिसीखालील (बीएएफ) जबाबदाऱ्या
१०	१.११(ह)	आरपीसीडी.एसपी.बीसी.क्र.०६/०९.० १.०१/२००६-०७	०७/०७/२००६	सुवर्णजयंती स्वरोजगार योजना
११	१.११ (आय)	आरपीसीडी.पीएलएफएस.बीसी.क्र. २/०५.०२.०२(आरजी)/ २००३-०४	०३/०७/२००३	ग्रामिण गोडाऊन्सची बांधणी? नूतनीकरण/विस्तार करण्यासाठी कॅपिटल इनव्हेस्टमेंट सबसिडी योजना
१२	१.१२	आरबीआई/२००६-२००७/३३२ डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी. ८४/१२.०१.००१/२००६-०७	२०/०४/२००७	सूट दिलेल्या वर्गावरील सीआरआर ठेवणे
१३	१.१२	डीबीओडी.क्र. .बीसी ५ /१२.०१.००१/२००१-०२	०७/०८/२००१	आंतर - बँकीय जबाबदाऱ्यांबाबत फॉर्म अ मध्ये अहवाल पाठविणे
१४	१.१२(ii)	डीबीओडी.क्र. .बीसी. ८२ /१२.०१.००१/२००१-२००२	२६/०३/२००२	सीआरआर ठेवणे - एसीयु डॉलर निधी - सूट

15	१.१२(iii)	डीबीओडी.आयबीएस.बीसी८८/ २३.१३.००४/२००२-०३	२७/०३/२००३	स्पेशल एकाॅनॉमिक झोन्समधील (एसईझेड) ऑफ शोअर बँकिंग युनिट्स (ओबीयु)
१६	१.१३	डीबीओडी.क्र. .बीसी ५०/ १२.०१.००१/२०००-०१	०७/११/२०००	अनुसूचित वाणिज्य बँकांकडून (जोडपत्र अ व ब मधील) माहिती गोळा करणे
१७	१.१५	डीबीओडी.क्र. .बीसी ५४/ १२.०१.००१/२००२-०३	२७/१२/२००२	दैनंदिन किमान रोख राखीव निधी ठेवण्याबाबच्या आवश्यकतांमध्ये सूट
१८	१.१६	आरबीआई/२००६-२००७/३३१ डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी. ८२/१२.०१.००१/२००६-०७	२०/०४/२००७	कॅश रिझर्व रेशो (सीआरआर) ठेवणे
१९	१.१७	आरबीआई/२००६-२००७/१०६ डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी२६/१२.०१.०० १/२००६-०७	१०/०८/२००६	भारतीय रिझर्व अधिनियम, १९३४ चे कलम ४२(१) - कॅश रिझर्व रेशो (सीआरआर) ठेवण्यात कसूरी करण्यावरील दंड
२०	१.१८	डीबीओडी.बीसी. ८९/ १२.०१.००१/९८-९९	२४/०८/१९९८	फॉर्म अ मधून अहवाल
२१	१.१८	डीबीओडी.क्र. बीसी१२.०१.००१/२०००-०१	०७/११/२०००	अनुसूचित वाणिज्य बँकांकडून (जोडपत्र अ व ब मधील) माहिती गोळा करणे
२२	२	डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी ९१/१२.०२.००१/२०१०-११	०९/०५/२०११	बँकिंग रेग्युलेशन अधिनियम, १९४९ चे कलम २४ -स्टॅट्युटरी लिक्विडिटी रेशो (एसएलआर) ठेवणे
२३	२ (सी) (i)	डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी ९१/१२.०२.००१/२०१०-११	०९/०५/२०११	स्टॅट्युटरी लिक्विडिटी रेशो (एसएलआर) ठेवणे
२४	२ टीप (i) (ii)	डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी९१/१२.०२.०० १/२०१०-११	०९/०५/२०११	स्टॅट्युटरी लिक्विडिटी रेशो (एसएलआर) ठेवणे
२५	२ टीप (२)	डीबीओडी.क्र.रेत.बीसी ३६/१२.०२.००१/२००९-१०	०१/०९/२००९	स्टॅट्युटरी लिक्विडिटी रेशो (एसएलआर) ठेवणे
२६	२.२	डीबीओडी.क्र.बीपी.बीसी. १८/२१.०४.१४१/ २०१०-११	०१/०७/२०१०	बँकांद्वारे वर्गीकरण, मूल्यांकन आणि इनवेस्टमेंट पोर्टफोलियोची कार्यवाहीवरील प्रुडेंशियल नॉम्स
२७	२.२	डीबीओडी.क्र.बीसी८७/१२.०२.००१/ २००१-२००२	१०/०४/२००२	एसएलआरसाठी सिक्युरिटीजचे मूल्यांकन
२८	२.४(ii)	सीपीसी.बीसी ६९/२७९(ए)-८४	३०/१०/१९८४	स्टॅट्युटरी लिक्विडिटी रिक्वायरमेंट ठेवला जाण्याबाबत माहिती - स्पेशल रिटर्नसाठी पूरक माहिती